

YERYÜZÜ YAZILARI

CİLT : 1

SAYI : 8

Eğitim ve Bilim için
Düşle

Emek ve Halk için
Düşle

Tarih ve Toplum için
Düşle

Kültür ve Sanat için
Düşle

YERYÜZÜ

YAZILARI

İDEOLOJİ - 1

WILLIAM CLARE ROBERTS

İDEOLOJİ

"İdeoloji" kelimesinin kullanımları o kadar farklıdır ki, terimde kavramsal bir birlik olduğu şüphelidir. Kapsamlı bir dünya görüşünü, meşrulaştırıcı bir söylemi, taraflı bir siyasi doktrini, kültürü, gayrimeşru gücü desteklemeye yardımcı olan yanlış inançları, grup kimliğini pekiştiren inançları veya mistifikasyonu ifade edebilir. Genellikle aşağılayıcı bir şekilde kullanılır, ancak aynı zamanda tamamen tanımlayıcı bir terimdir. Yazarlar ideolojiyi eleştirdiklerinde, adaletsizlikle suç ortaklığı yapmayı, doğrulama yanlılığını, yanılsamaları, çıkarıcı gerekçelendirmeleri veya dogmatizmi eleştiriyor olabilirler. Yazarlar ideolojiyi tanımladıklarında, onu bilinç, önermesel tutumlar, kültür, kurumlar, söylemler, toplumsal gelenekler veya maddi ritüeller biçiminde konumlandırabilirler. Bu çok boyutlu heterojenliğin bir sonucu olarak, ideoloji hakkındaki tartışmalar görünüşte ilerlemeden değişir ve ilerler.

Bununla birlikte, günümüzdeki neredeyse tüm kullanımlar taraflılığa , tarafgirliğe veya her ikisine birden ilişkindir. Akademik çalışma ve tartışmalar, şu gibi konularda farklı sezgiler tarafından yönlendirilir: taraflılığa mı yoksa tarafgirliğe mi vurgu yapılmalı; olgunun kapsamı veya belirginliği; öncelikle bilişsel mi yoksa bilişsel olmayan mı; ideolojinin sıklıkla karşılaştırıldığı tarafsız veya tarafsız koşulun nasıl nitelendirileceği; ideolojinin kaçınılabilir olup olmadığı ve ne ölçüde; ideolojinin sorunlu veya patolojik olup olmadığı ve ne ölçüde; ve elbette, ideolojinin adaletsiz veya baskıcı toplumsal koşulların sürdürülmesinden nedensel olarak sorumlu olup olmadığı, ne ölçüde ve hangi mekanizmalarla sorumlu olduğu.

Bu makale, ideoloji hakkındaki başlıca düşünce geleneklerini veya ekollerini birbirinden ayırmakta ve "ideoloji"nin nasıl kullanıldığına dair farklılıkları tetikleyen temel epistemolojik, ahlaki ve politik anlaşmazlıkları belirlemektedir. Yazarların "ideolojiye" hangi anlamlar yüklediklerine dair kriterleri açıklığa kavuşturmakta ve olası ideoloji teorilerinin alanını haritalandırmaktadır. Son olarak, eleştirel ideoloji teorilerinin karşı karşıya olduğu temel sorunlara işaret etmektedir.

İdeoloji Teorisi Gelenekleri

İdeoloji, Marksizm ve eleştirel teoriyle ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olsa da, ideoloji hakkındaki liberal ve muhafazakar düşünce gelenekleri Marksist teorileştirmelerden önceye dayanır.

WILLIAM CLARE ROBERTS

İDEOLOJİ

Terimin ilk kez 17. yüzyıla kadar uzandığı belgelenmiştir, ancak ilk ortaya çıkışı genellikle Institut de France ile bağlantılı bilim insanlarından biri olan Antoine Louis Claude Destutt, compte de Tracy'ye (1754-1836) atfedilir. Destutt de Tracy, bu terimi bir fikir bilimini adlandırmak için kullanmıştır. Diğer birçok "-oloji" terimi gibi -biyoloji, patoloji, mitoloji ve metodoloji öne çıkan örneklerdir- terimin günlük konuşmadaki anlamı öyle bir göç etmiştir ki, genellikle çalışmanın kendisinden ziyade fikir çalışmasının nesnesini adlandırır . İdeoloji durumunda, bu göç Destutt de Tracy'nin biliminin düşünümsel ve pedagojik doğası tarafından hazırlanmıştır; bu bilim hem kendini bir fikirler kümesi olarak açıklamak hem de hedef kitlesinin fikirlerini yeniden şekillendirmek için fikirler dünyasına müdahale etme sürecini yürürlüğe koymak zorundaydı.

Bu, "ideoloji"yi "Aydınlanma"ya benzer bir terim olarak yerleştirdi ve ideolojiyi teorileştirme gelenekleri, Aydınlanma'nın siyasi, ekonomik ve pedagojik projelerine verilen genel tepkilere göre ayırt edilebilir. Liberal ideoloji teorisyenleri, Aydınlanma'nın ilerletilebileceği ahlaki, siyasi ve bilimsel projelerde tutkulu veya kabul edilmeyen tarafgirlik ve tarafgirliğin tehlikelerine odaklanmışlardır. Muhafazakâr ve Aydınlanma karşıtı düşünürler ise, aksine, rasyonalizm ve idealizmin ahlaki ve siyasi risklerine odaklanmış ve gelenekleri, inançları ve uygulamaları reform etmeye yönelik amaçlı çabalar için aşağılayıcı bir isim olarak "ideoloji"yi benimsemişlerdir.

İdeoloji teorisinin en kapsamlı ve çeşitli geleneğini ortaya koyan Marksizm, Aydınlanma projelerine karşı çürütücü bir yaklaşım ile radikal versiyonlarını militanca benimseme arasında gidip gelmiştir. Çürütme modunda Marksistler, Aydınlanma projelerinin ve ifade edildikleri ideolojilerin, toplumsal tahakküm ve şiddet için cazip bahaneler veya mistifikasyonlar olduğunu göstermeye çalışırlar. Radikalleştirme modunda ise Marksistler, Aydınlanma'nın amaçlarına Aydınlanma yöntemleriyle ulaşamayacağını ve ekonomik ve politik dönüşüm projelerinin, insanların fikirlerini değiştirmeye yönelik "ideolojik" projelerden öncelikli olması gerektiğini savunurlar.

İdeoloji üzerine düşünme geleneklerini anlamak, bu tarihin unsurlarının sürekli, tutarsız da olsa, harekete geçirildiği çağdaş çalışma alanını anlamak için gereklidir.

WILLIAM CLARE ROBERTS

Liberal İdeoloji Kavramları

"İdeoloji", eğitim yoluyla liberal toplumsal reform projesinin bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Destutt de Tracy'nin Enstitü'deki faaliyetleri kapsamında yazdığı ahlak ve siyaset bilimleri üzerine eserleri, Elements of Ideology (1801-15) adıyla yayımlanmıştır. Elements'te Destutt de Tracy, ampirist epistemolojik öncüllerden olasılıkçı akıl yürütme, duygusal bir ahlak teorisi ve liberal bir siyasal ekonomi ilkeleri türetmiştir. Eser, Destutt de Tracy'nin Pierre Jean Georges Cabanis (1757-1808) ve Fransız Senatosu'ndaki diğer müttetikleriyle birlikte Direktuvar ve ardından Konsüllük altında gerçekleştirmeye çalıştığı seküler ve rasyonalist bir eğitim sistemi umutlarını programatik olarak özetlemiştir.

İdeolojinin amacı "ahlaki ve siyasal bilimleri gerçek temellerine, yani entelektüel yeteneklerimizin bilgisine yerleştirmekti". Her algının "her biri ayrı ayrı ve kendi başına alındığında" doğru olduğu göz önüne alındığında, Destutt de Tracy tüm hataları, orijinal algılarımızı "doğallıktan çıkaran" iradeye bağladı. Tercih yetimiz olan irade veya arzu, görmek istediğimizi görmeye ve fark etmesi zor olanı göz ardı etmeye bizi yönelterek hataya sürükler.

Bu nedenle ideoloji, bize "duygularımızı nasıl analiz edeceğimizi" ve "bizi iyi yönlendirenler" ile "bizi iyi yönlendirenler" arasında nasıl ayırım yapacağımızı öğreterek yardımcı olabilir.

içimizde sahte ve kör bir bilinç oluşturur ki bu bizi mutluluğa giden tek yol olan akıl yolundan daima uzaklaştırır.

Dolayısıyla, iki terimin daha sonra özdeşleştirilmesine rağmen, Destutt de Tracy ideolojiyi yanlış bilinç için bir çare olarak tasarladı.

Bu temel yönelim, ideolojiye yönelik liberal yaklaşımları karakterize etmeye devam etmiştir. Modern biçimiyle liberal eğitim, otoriteye boyun eğme, akran baskısına boyun eğme ve algılanan statü eşitsizliklerini istismar etme gibi insan eğilimlerine karşı koymayı amaçlamaktadır. Bu amacı, eleştirel düşünmeyi, bilimsel yöntemlere değer vermeyi ve makul olma standardını öğreterek gerçekleştirir.

İDEOLOJİ

Aşırılıkçılık, ahlaki mutlakçılık ve doğrulama yanlılığının liberal topluma aykırı olduğu düşünülür ve bu sorunların incelenmesi ve yönetilmesi etrafında geniş bir sosyal bilimsel ve sosyal teorik araştırma geleneği ile siyasi felsefi düşünce gelişmiştir.

Bu çalışma ile ideologların çalışmaları arasındaki süreklilik, "ideoloji"nin, liberal eğitim tarafından üstesinden gelinmesi veya yönetilmesi gereken tehlikeyi tanımlamak için kullanılmaya başlanması ve bu tehlikeyi aşma veya yönetme entelektüel projesinin yerine geçmesi gerçeğiyle gölgelenmiştir. Dolayısıyla, ideolojinin sonu tezi, "sivil siyasetin ideolojik siyasetin yerini alabileceği" umudunu dile getirmiştir, ancak böyle bir sivil siyaset aynı zamanda Destutt de Tracy, Cabanis ve arkadaşları için de ideolojinin amacıydı.

Liberal gelenek içinde bazıları, insan ilişkilerini düzenlemek için doğası gereği mantıksız entelektüel vizyonlar olarak anlaşılan "ideolojileri" genel olarak dini ve etik geleneklerden ve dünya görüşlerinden ayırmıştır. Diğerleri ise, herhangi bir doktrinin makul veya mantıksız taraftarları olabileceğini kabul ederek, tüm "kapsamlı doktrinleri" bir arada ele alırlar.

Liberal yaklaşımlar arasındaki bir diğer ayrım, liberal siyaset ve kurumların mantıksız ideolojilere nasıl tepki vermesi gerektiği konusundaki pratik ve politik sorudan kaynaklanmaktadır. Kamusal akıl liberallerine göre, politikanın meşru olabilmesi için kamusal gerekçelendirmeye, yani herkes tarafından kabul edilebilir terimlerle gerekçelendirmeye açık olması gerekir .

Bu, tüm kapsamlı doktrinler veya ideolojiler arasında tarafsız bir siyasi gerekçelendirme dilinin gerekliliği olarak anlaşılabilir. Uygulamada, bu yaklaşım mevzuatta güçlü bir evrenselcilik ve baskın sosyalleştirme veya uygarlaştırma mekanizmaları olarak piyasalara ve piyasa benzeri teşviklere güvenme yönünde eğilim gösterir. Ancak bazı liberaller bunun siyasi alanı otoriter güçlerin eline geçmekten korumak için yeterli olmadığına inanıyor ve bunun yerine tehlikeli ideolojilerin ve otoriter partilerin kamusal alanı yozlaştırmasını önlemek için sivil eğitim programını ve/veya kordon sanitaires kurulması gibi "militan" önlemleri savunuyorlar.

WILLIAM CLARE ROBERTS

Muhafazakar İdeoloji Kavramları

Muhafazakâr ideoloji düşünce geleneği, terimin anlamındaki tarihsel dönüşümlerden bu kadar etkilenmemiştir. Muhafazakârların ideolojiye yönelik itirazı, Napolyon Bonapart'ın 1801'den sonra ideologlara yönelttiği saldırılara çok yakın kalmıştır . Bonapart, siyasi nedenlerle, ideologları akılcılık ve materyalizmden dolayı eleştirerek Katolik inananlara hitap etmiştir. Bonapart'a göre ideoloji -bu bağlamda Châteaubriand Vikontu François-René'nin Romantizmi'nden etkilenmiştir- Hristiyan gelenek ve göreneklerini rasyonel bir inanç ve yasama sistemiyle değiştirmeyi, toplumsal ve siyasal yaşamı insan aklı aracılığıyla düzenlemeyi amaçlamıştır.

İdeoloji, bu bağlamda, Aydınlanma Çağı ile özel bağlantısını korur ve rasyonel veya soyut bir doktrinin yönlendirdiği her türlü toplumsal veya siyasal reform projesini kapsadığı anlaşılır. Hume'un "ilke partileri"ne itirazı, bilinen bir emsal teşkil eder. Muhafazakâr ideoloji yaklaşımı, özellikle toplumsal ve siyasal hayata uygulandığı ölçüde, modern rasyonalizme karşı bir şüphecilik ifade eder .

Muhafazakâr düşünürler, rasyonalist veya ideolojik siyaseti sosyal mühendislikle veya gayrimeşru "siyasetin mühendisliğe asimilasyonu" ile özdeşleştirme eğilimindedir. Sosyal mühendisliğe karşıtlık, liberalizmi ve eleştirel teoriyi de karakterize eder. Ancak muhafazakâr düşünürler, ekonomi bilgisi de dahil olmak üzere bilimsel veya sosyal bilimsel bilgiye yapılan her türlü siyasi başvuruyu sıklıkla sosyal mühendislik olarak tanımlayarak, "parça parça" ve "ütopik" mühendislik veya "problemlerin pratik yönetimi" ve "ideolojilerin çatışması" arasındaki liberal ayrımı reddederler. Dolayısıyla Oakeshott, Hayek'in Köleliğe Giden Yol'unun "her türlü planlamaya karşı koyma planı" anlamına geldiğini ve dolayısıyla rasyonalizme karşı direnişi "bir ideolojiye" dönüştürdüğünü iddia etmiştir. Dolayısıyla, birçok çağdaş muhafazakâr da, "sağduyu" ile erişilebilir, varsayılan olarak değişmez veya doğal gerçekleri, insan kararları için zihne bağlı meseleler haline getirme girişimleri olarak "toplumsal yapılandırmacılık" ve "cinsiyet ideolojisi"ne odaklanmaktadır. Ancak, muhafazakâr ideoloji eleştirisi anti-rasyonalizme indirgenemez. Muhafazakâr bakış açısına göre, ideolojilerin kendisi pratik deneyimin özetleri veya kısaltılmış halleridir.

YERYÜZÜ

YAZILARI

İDEOLOJİ - 2

WILLIAM CLARE ROBERTS

İDEOLOJİ

Marksist İdeoloji Kavramları

Marksist gelenek, orijinal liberal anlamıyla ideolojiye yönelik her zaman iki yaklaşım arasında kalmıştır. Bir yandan Marksistler, liberal Aydınlanma'nın amaçlarını benimseyen ancak liberaller tarafından benimsenen pedagojik, ekonomik ve medeni yöntemleri reddeden radikalleştirici bir stratejiye yönelmişlerdir. Öte yandan Marksistler, ideolojik projeyi bir iktidar hilesi veya bir mistifikasyon biçimi olarak ifşa etmeyi amaçladıkları bir ifşa stratejisi de izlemişlerdir. "İdeoloji"nin anlamı değiştiğinden, bu eleştirel stratejiler de değişmiş ve ideolojiye dair Marksist ve post-Marksist eleştirel teorik açıklamalar yaygınlaşmıştır. İdeolojiye dair felsefi tartışmalar çoğu zaman Marksist gelenekle ilişkilendirilen iddialardan başladığından, ideolojiye dair çok sayıda Marksist açıklama, konuyla ilgili felsefi literatürde hem çeşitliliğin hem de kafa karışıklığının önemli bir kaynağı olmuştur.

Marx ve Engels'te İdeoloji

Karl Marx (1818–1883) , hem 1844'te hem de Kapital'i yazmaya hazırlık olarak Destutt de Tracy'nin İdeolojinin Öğeleri'ni okudu ve notlar aldı . İlk yaklaşıma göre, ideologların projesi her zaman Marx için ideolojinin örnek bir örneğiydi, ancak aynı zamanda Bruno Bauer ve Max Stirner gibi Genç Hegelcilerin yazılarını da bir "Alman ideolojisi" örneği olarak tanımladı ve modeli en azından siyasi ekonomi, hukuk, siyaset, din, felsefe, gazetecilik ve ordunun önemli yönlerini kapsayacak şekilde daha da genelleştirdi.

Marx'a göre bu farklı ve geniş ideolojiler ve ideologlar kataloğunu birleştiren şey, faaliyetlerinin "verimsiz" veya "maddi olmayan" doğasıdır. Marx'a göre, toplumsal işbölümünün gelişimi ve emeğin büyüyen üretken güçlerinin sömürülmesi, "devletin ve idealist üstyapının geri kalanının" dayandığı bir temel oluşturur. Bu üstyapının işleriyle meşgul olan insanlar, "hayattaki pratik konumları, işleri ve işbölümü" nedeniyle, toplumdan bağımsız ve toplumu yönlendiren kişiler oldukları "yanılsamasına" eğilimlidirler. Bu, Destutt de Tracy, Bauer ve Stirner gibi ideologların toplumu fikirlere göre eğitip yönlendirmeye çalışmasının sosyolojik olarak materyalist bir açıklaması olarak düşünülebilir.

WILLIAM CLARE ROBERTS

İDEOLOJİ

Dolayısıyla Marx için "ideoloji", hem üstyapı işçilerinin yatkın olduğu "sosyolojik idealizmi" hem de yatkınlıklarını açıklayan üstyapının kendisini ifade eder.

Friedrich Engels (1820-1895) daha sonraki çalışmalarında -özellikle Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu adlı eserinde- ideolojinin bu sosyolojik açıklamasına geri döner ve Marksizmin felsefi idealizme karşıtlığını vurgular. Engels'e göre ideoloji, "düşüncelerle, bağımsız varlıklar olarak, bağımsız bir şekilde gelişen ve yalnızca kendi yasalarına tabi olarak meşgul olmayı" gerektirir. Ancak, düşüncenin bu gelişiminin seyrini "son tahlilde" belirleyen şey, ideologun "maddi yaşam koşulları"dır. Bir idealist olarak ideolog, düşünce sürecinin ekonomik belirleyicilerinden kaçınılmaz olarak habersizdir. Dolayısıyla, Engels'in bir mektupta belirttiği gibi, ideolog, "sahte bilinç" ile bilinçli bir düşünme süreci gerçekleştirir, çünkü bilinçleri, fikirlerin içkin gelişimine, aslında maddi yaşamın gelişiminin bir yansıması veya sonucu olan şeyi atfeder .

Marx ve Engels ideolojiye dair açık bir teori geliştirmedikleri için, daha sonraki akademisyenler Marx ve Engels'in ideoloji hakkındaki dağınık yorumlarını yazılarındaki diğer üç konuyla ilişkilendirerek bunu yapmaya çalıştılar.

En önemlisi, ideoloji eleştirileri, fikirler veya bilinç için sosyolojik olarak materyalist bir açıklama getirmeye çalıştıkları tek örnek değildir ve bu, birçok kişinin onların ideoloji açıklamalarını ve fikirler veya bilinç teorilerini özümsemesine yol açmıştır . Bu yaklaşımda, ideoloji sorunu, fikirlerin veya bilinç biçimlerinin toplumsal belirlenimi sorunudur ve Marx ve Engels sınıfları ve sınıf mücadelesini temel toplumsal belirleyici olarak tanımladıklarından, onların ideoloji teorisi, bilinç biçimlerinin sınıf çıkarlarından nasıl ortaya çıktığı ve/veya sınıf çıkarlarına nasıl hizmet ettiği konusundaki açıklamaları olarak kabul edilir.

Ancak Marx ve Engels'in ideoloji hakkındaki yorumları, "egemen sınıfın düşünceleri her çağda egemen düşüncelerdir" iddialarına da bağlanmıştır.

Bu, herhangi bir sınıflı toplumda, egemen sınıfın kendi sürekli egemenlik ve sömürü çıkarlarını yansıtan ve/veya hizmet eden bir dizi inanç formüle ettiği ve bu fikirlerin büyük ölçüde alt sınıflar tarafından benimsendiği ve dolayısıyla onların sürekli tabiliyetini açıkladığı "egemen ideoloji tezi"nin ortaya çıkmasına yol açmıştır .

WILLIAM CLARE ROBERTS

İDEOLOJİ

Bu, ideolojinin partizan sınıf fikirleriyle özdeşleştirilmesinin bir açıklaması gibi görünse de, ideolojinin hem genel olarak partizan sınıf fikirlerine hem de özel olarak "egemen fikirlere" atıfta bulunduğu doğru olamaz . "Sınıf fikirleri" yaklaşımı, ideolojilerin değerlendirme açısından tarafsız bir açıklamasına yol açarken, "egemen fikirler" yaklaşımı, ideolojinin bir tahakküm ve sömürü kalesi olarak aşağılayıcı veya eleştirel bir açıklamasına yönelir.

Son olarak, bazıları Marx'ın Kapital'deki fetişizm tartışmasını ideoloji açıklamasının bir uzantısı veya gelişimi olarak ele aldılar. Bu nedenle, kapitalist toplum, üretim ve tüketim arasındaki piyasa tarafından dayatılan ayırım nedeniyle, katılımcılarına zorunlu olarak gizli mekanizmalara göre işleyen gizemli bir varlık, toplumsal olarak üretilmiş ve ideoloji olarak tanımlanması gereken bir mistifikasyon olarak görünür.

Ancak, Marx'ın fetişizmden hiçbir zaman ideoloji olarak bahsetmediği ve Kapital'de kelimenin bir avuç görünümünün genel olarak üstyapı işçilerinin ve özel olarak da siyasal iktisatçıların faaliyetine atıfta bulunduğu belirtilmiştir .

Bununla birlikte, bu yirminci ve yirmi birinci yüzyıllarda ideoloji teorisinin önemli bir kolu olmuştur ve fetişizmin ticari moderniteye özgü olması bakımından, ideoloji kavramını başlangıçta ortaya çıktığı özellikle modern ve liberal alana yeniden bağlamaktadır.

Marksist Gelenekte İdeoloji

Marksizm, "Alman ideolojisi" üzerine el yazmalarının yayınlanmasından önce sosyalistler arasında bir parti fikri olarak geliştiği için, Marksist partizanlar, Marx'ın 1859 tarihli Politik Ekonominin Eleştirisine Katkı adlı eserinin önsözünde bu terimden bahsetmesine uygun olarak, "ideoloji" yi, toplumun ekonomik temelindeki sınıf çelişkisinin "insanların bilincine vardığı ve onunla mücadele ettiği biçimleri" ifade etmek için kullanma eğilimindeydiler. Dolayısıyla, ideolojinin hem teorik hem de politik bir yönü vardı. Teorik olarak, sosyo-ekonomik meselelerin bilinçli farkındalığa yükseldiği biçimdi. Politik olarak, partilerin taktiklerini meşrulaştırdıkları ve destekçi kazanmaya çalıştıkları mücadele inançları kümesiydi.

WILLIAM CLARE ROBERTS

İDEOLOJİ

Kapitalist ekonominin, burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf çatışmasının her şeyi giderek daha keskinleştirme ve belirleme eğilimiyle tanımlandığı varsayıldığından, birçok Marksist, tüm ideolojileri bu temel çatışmayla kesişimleri üzerinden okumada Lenin'i izledi. Bu, insanların "ya burjuva ya da sosyalist ideoloji" şeklinde ikili bir tercihle karşı karşıya olduğu basitleştirici varsayımına yol açtı. Son derece kutuplaşmış bir siyasi bağlamda, bu varsayım "sosyalist ideolojiyi herhangi bir şekilde küçümsemek, ondan en ufak bir şekilde uzaklaşmak burjuva ideolojisini güçlendirmek anlamına gelir" sonucuna yol açtı. Bu da, "sosyalist ideoloji"nin -yani doğru parti çizgisinin- "sınıf bilinci" ile ve doğru çizgiden herhangi bir ideolojik sapmanın "yanlış bilinç" ile kısaca eşitlenmesine yol açtı.

Macar Marksist filozof Georg Lukács'ın eserlerinde, proletaryanın çıkarlarının insanlığın çıkarlarıyla özdeşleştirilmesi, ideolojiler ile yanlış bilinç arasındaki bu bağlantıyı geliştirir. Bu kavramsal bağlantı, eleştirel teorinin Frankfurt Okulu için olduğu kadar, daha geniş Marksist hümanizm geleneği için de hayati önem taşıyordu. Lukács için ve Frankfurt Okulu üyeleri için daha da önemlisi, yanlış bilinç bilime karşı değildir; bilim, pozitivizm biçiminde, kapitalist modernitenin karakteristiği olan rasyonel hesaplamanın ve biçimsel rasyonalitenin artan hakimiyetinin bir parçası olmuştur; ancak, düşünsel, normatif ve eleştirel bir teoriye karşıdır. Bu eleştirel teori için, olumsuzlama , herhangi bir olumlu projeyi canlandıran ve hizmet ettiği belirli çıkarları açığa çıkarmada özel bir rol oynar . Bu gelenekte, ideoloji eleştirisi, yabancılaştırma ve nesneleştirme eleştirisiyle sıkı sıkıya bağlantılı hale gelir veya hatta onunla özdeşleştirilir. Yabancılaştırma , insan pratiklerinin eserlerinin yaratıcılarının kontrolünden kaçtığı ve onlara karşı döndüğü süreçtir. Nesneleştirme , toplumu oluşturan ilişkisel bütünlüğün, görünüşte bağımsız, ölçülebilir ve ilişkisiz parçaları tarafından gizlendiği süreçtir .

Marx'ın meta fetişizmi tartışmasını, ideoloji analizinin kişisel olmayan toplumsal tahakküm biçimlerinin analizine doğru bir uzantısı ve gelişimi olarak yorumlamak bu bakış açısından anlamlıdır. İdeoloji tartışmasını, Hegel'in zihninin bu işleyişini diyalektik akla karşıt olarak ele alırken anlayışa yönelttiği eleştirilere veya eleştirel kuramcılarının ideolojiyi gerçek ihtiyaçların yerine geçen bir tatmin olarak teşhis etmelerine olanak tanıyan Freud'un bilinçdışı süreçlerine ilişkin analizine atıfta bulunarak da derinleştirmek mantıklıdır.

WILLIAM CLARE ROBERTS

İDEOLOJİ

Bu gelişim çizgisinin aksine, ideoloji üzerine düşünmenin bir diğer Marksist geleneği, İtalyan gazeteci ve filozof Antonio Gramsci'nin çalışmalarıyla temsil edilir. Siyasi çatışmanın dokusunu vurgulayan Gramsci, ideolojiyi sınıf bilinci olarak ele alarak, kültür ve kurumları siyasetin alanı olarak ele alan bir anlayış geliştirmiştir. Gramsci'ye göre, sosyalist bir parti, işçi sınıfının liderliğini kurma çabalarında, Marksist teoriyi popüler bilincin ve popüler kültürün diğer unsurlarıyla birleştirir. Bu süreç başarılı olursa, parti farklı sınıf güçlerinin bir koalisyonunun başına geçecek ve toplumun tamamı üzerinde hegemonya kurabilecek bir konuma gelecektir. Bu düşünce çizgisi, ideolojinin yanlış bilinç olarak eleştirisinden uzaklaşıp, kültürel geleneklerin ve kurumların unsurlarının ve eğilimlerinin betimsel analizine doğru yönelir.

Bu gelenek öncelikle popüler kültür tarihlerinde ve disiplinlerarası kültürel çalışmalarda geliştirilmiş olsa da, özellikle Fransız filozof Louis Althusser ile başlayarak önemli felsefi çalışmalara da konu olmuştur. Eleştirel teorinin Frankfurt Okulu gibi Althusser de ideolojiyi toplumsal düzenin yeniden üretimiyle ilişkilendirmiş ve ideoloji teorisini geliştirmek için bilinçdışı da dahil olmak üzere psikanalitik kavramları kullanmaya çalışmıştır. Bununla birlikte, ideolojinin "bireyleri özneler olarak çağırdığını" savunmak için Lacan'ın yapısalci psikanalizinden yararlanmıştır. Althusser'in bu formülle kastettiği şey, ideolojinin bizi failer olarak oluşturup çağırdığı, kendimizi normatif taleplere bağlı eylem merkezleri olarak deneyimlediğimiz çerçeveyi ve yönelimi sağladığıdır. Althusser'e göre, ideolojinin bu işlevi yerine getirebilmesinin tek nedeni, her zaman ritüel pratiklere ve kurumlara gömülü olmasıdır.

Althusser, ideoloji hakkında Frankfurt Okulu'nun yaklaşımını keskin bir şekilde farklılaştıran iki tez daha ileri sürmüştür. İlk olarak, özne oluşumundaki merkezi işlevi nedeniyle ideoloji, sınıf mücadelesinin bir belirtisi veya ideal bir komünist gelecekte bile yok olabilecek bir insan toplumu özelliği değil, "toplumların tarihsel yaşamı için elzem bir yapı"dır. Dolayısıyla, yaklaşımı ideolojinin kendi başına bir eleştirisi değildir ve "ideoloji" Althusser için aşağılayıcı bir terim değildir. Dahası, Althusser ideolojiyi özünde düşününsel ve normatif olan eleştirel bir teorinin karşısına koymak yerine, belirli bir alanda bilgi üretimini mümkün kılan, öznesiz bir kavramlar bütünü olarak anlaşılan bilimin karşısına koyar.

WILLIAM CLARE ROBERTS

YERYÜZÜ

YAZILARI

BİLİMİN BİRLİĞİ - 1

JORDİ CAT

BİLİMİN BİRLİĞİ

Bilimlerde birlik konusu, aşağıdaki gibi sorular aracılığıyla incelenebilir: Birlik, gerçekliğin veya biliş biçimlerimizin bir özelliği midir? Ayrıcalıklı, en temel veya en temel kavram veya türde bir şey var mıdır ve eğer yoksa, evrendeki farklı kavramlar veya türde şeyler nasıl ilişkilidir? Çeşitli doğa bilimleri tek bir kapsayıcı teoride birleştirilebilir mi ve tek bir bilim içindeki teoriler birleştirilebilir mi? Sözde insan bilimleri, doğa bilimleriyle nasıl ilişkilidir? Teoriler veya modeller, ilgili bağlantılı birimler midir? Başka hangi bağlantılı veya bağlayıcı birimler vardır? Bilimin bu bölümlerinin birleştirilmesi yalnızca olgusal konuları mı içerir yoksa değer konularını da içerir mi? Yöntem, materyal, kurumsal, etik ve entelektüel iş birliğinin diğer yönleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Dahası, bilimlerde yalnızca birimler değil, ne tür birlikler vardır? Ve birleştirme ilişkisi indirgeme, çeviri, açıklama, mantıksal çıkarım, iş birliği veya başka bir şey midir? Birleştirme, bilimsel uygulamalarda, bunların geliştirilmesinde, uygulanmasında ve değerlendirilmesinde hangi rolleri oynayabilir? Bunlar daha genel bilişsel faaliyetlerin ifadeleri midir? Tüm bu sorular nasıl araştırılacak? Birleştirme bir araştırma amacı mı yoksa gizli amaçlara hizmet eden yol gösterici bir fikir mi? Felsefenin, örneğin metafiziğin veya epistemolojinin bir sorusu mu? Öyleyse, bilimsel uygulamaları incelemek nasıl yardımcı olabilir? Yoksa felsefe, bilimi anlamak için bir kaynak mıdır?

Yunan Felsefesinden Amerika'daki Mantıksal Deneyciliğe Kadar Felsefe ve Bilimdeki Tarihsel Gelişim

Yunan Düşüncesinden Batı Bilimine

Birliğin bir mantığı olduğu kadar bir tarihi de vardır. Farklı formülasyonlar ve tartışmalar, farklı bağlamlarda entelektüel ve diğer kaynakları ve ilgi alanlarını ifade eder. Birlik hakkındaki sorular, kısmen Sokrates öncesi Yunan kozmolojisine, özellikle de Bir ve Çok sorusuna odaklanan düşünce geleneğine dayanır. Dünya ve dolayısıyla ona dair bilgimiz hangi anlamlarda birdir? Temel kabul edilen birkaç basit bileşen üzerinden dünyanın bir dizi temsili ortaya çıkmıştır: Parmenides'in statik tözü, Herakleitos'un oluş akışı, Empedokles'in dört elementi, Demokritos'un atomları, Pisagor'un sayıları, Platon'un formları ve Aristoteles'in kategorileri. Bilgi türlerimizin birliğiyle ilgili temel soru, Platon tarafından Sofistler'de açıkça şu şekilde ele alınmıştır:

JORDİ CAT

BİLİMİN BİRLİĞİ

"Bilgi de elbette birdir, ancak belirli bir alana hükmeden her bir parçası işaretlenmiş ve kendine özgü özel bir ad verilmiştir. Dolayısıyla dil birçok sanatı ve birçok bilgi biçimini tanıır"Aristoteles, Gökler Üzerine'de bilginin birincil olanla ilgili olduğunu ve farklı "bilimlerin" farklı türden nedenleri bildiğini ileri sürmüştür ; temeldeki türle ilgili bilgiyi sağlayan metafiziktir.

Hristiyan tektanrıcılığının ortaya çıkışı ve yaygınlaşmasıyla birlikte, bilginin örgütlenmesi, yaratıcısı ve yasa koyucusu olan Tanrı tarafından dikte edilen yasalarla yönetilen bir dünya fikrini yansıttı. Bu gelenekten, altıncı yüzyılda Sevilla Piskoposu Endülüslü Isidore tarafından derlenen Etimolojiler , Orta Çağ'da Katalan Ramon Llull'un eserleri ve Rönesans'ta Fransız Petrus Ramus'un eserleri gibi ansiklopedik çabalar ortaya çıktı. Llull, hukuk, tıp, teoloji ve mantık dahil olmak üzere farklı disiplinlerin örgütlenmesini temsil eden ikonik ağaç diyagramları ve orman ansiklopedileri tanıttı. Ayrıca, Tanrı'nın yaratılışının bilgisini temel sembollerin evrensel bir dilinde kombinasyonel olarak kodlama girişiminde bulunarak, Kabalistik ve ezoterik geleneklerde bulunanlara benzeyen daha soyut diyagramlar da tanıttı. Bu kombinasyonların, yaratılışın sırlarına dair bilgi üretmesi ve evrensel düzen bilgisinin ifade edilmesine yardımcı olması beklenir; bu da farklı kültürlerle iletişimi ve onların Hristiyanlığa geçişini kolaylaştırır. Ramus, ikilikleri temsil eden diyagramlar ortaya koydu ve tüm felsefenin başlangıç noktasının sanat ve bilimlerin sınıflandırılması olduğu görüşünü öne çıkardı. Bilginin ansiklopedik olarak düzenlenmesi, bilginin korunması ve iletilmesi projesine hizmet etti.

Kendine özgü bir bilimsel düşünce geleneğinin ortaya çıkışı, ayrıcalıklı bir dil ve kavramlar kümesi içeren ayrıcalıklı bir yöntemin belirlenmesi yoluyla birlik sorununu ele aldı. En azından biçimsel olarak, Öklid'in geometri sistemi idealine göre modellenmişti. On altıncı yüzyılın sonlarında Francis Bacon, bilimlerin birliğinin, keşfedilen maddi olguların kayıtlarının farklı genelleme düzeylerine sahip bir piramit biçiminde düzenlenmesinin bir sonucu olduğunu savundu. Bunlar, insan yetileriyle bağlantılı disiplinlere göre sınıflandırılabilirdi. Eş zamanlı olarak, çalışma olgularıyla kontrollü etkileşim, deneysel felsefe olarak adlandırılan felsefeyi karakterize etti.

BİLİMİN BİRLİĞİ

En az üç geleneğe uygun olarak -Pisagor geleneği, Bilgelik Kitabı'ndaki İncil'in özdeyişi ve İtalyan ticari muhasebe geleneği- Galileo, on yedinci yüzyılın başında, Doğa Kitabı'nın Tanrı tarafından matematiksel semboller ve geometrik gerçekler diliyle yazıldığını ve bu kitapta, Doğa yasalarının hikâyesinin, nesnel ve nicel temel niteliklerin indirgenmiş bir kümesi (uzam, madde niceliği ve hareket) açısından anlatıldığını ilan etti. Yirminci yüzyıl öncesinde bir tür bilimsel bilginin olasılığını ve arzu edilirliliğini açıklamaya yönelik girişimler göz önünde bulundurulduğunda, yaratılışın teolojik birliğinin bir biçimi için süregelen retorik rol ihmal edilmemelidir. On yedinci yüzyıl boyunca, mekanik felsefe ve Descartes ile Newton'un temel kavramlardan ve mekaniğin ilk yasalarından sistemleştirmeleri, doğa felsefesinin birleşmesi için en umut verici çerçeve haline geldi. On dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında Laplasyen moleküler fiziğin ortadan kalkmasıyla bu rol, eter mekaniği ve kuvvetlerle maddeyi birleştirerek enerji fiziği tarafından üstlenildi.

Rasyonalizm ve Aydınlanma

Descartes ve Leibniz, bu geleneğe, insan aklının güçlerine ve rasyonel ilkelere dayalı bilgi sistemi idealine odaklanan rasyonalist bir bakış açısı kazandırdılar. Bu, kesin kategoriler ve fikirlerden oluşan evrensel bir çerçeve, bir mathesis universalis projesi haline geldi . Skolastik bilgi imgesini uyarlayan Descartes, metafiziğin köklerle, fiziğin gövdeyle ve dalların mekaniği, tıbbı ve ahlakı tasvir ettiği bir ağaç imgesi önerdi. Leibniz, göstergeli bir ansiklopedi biçiminde genel bir bilim önerdi. Bu , tüm bilgiyi göstergesel kılacak ve anlaşmazlıkların kesin hesaplamalarla çözülmesine izin verecek olan bir "basit düşünceler kataloğu" ve sembollerin cebirsel dili, characteristica universalis'e dayanacaktı .

Her ikisi de fiziğin büyük bir kısmının metafizik ve yaşam bilimlerinden gelen fikirler üzerine kurulu olduğu programını savundu (Leibniz'in sembolik dil ve fizikle birleştirici hırsları, Avrupa'daki dini ve siyasi ayrılıkları gidermek için bilimin ötesine uzanıyordu). Buna karşılık, geometrik, aksiyomatik bir bilgi yapısı modelini paylaşıırken, Newton'un doğa felsefesi projesi bir felsefe sisteminden bağımsız olmayı amaçlıyordu ve yeni bağlamda, örgütlenme modeli ve deneysel akıl yürütmesi nedeniyle biçimsel sentez ve ontolojik sadelik değerlerini hâlâ destekliyordu.

BİLİMİN BİRLİĞİ

Bilim veya bilginin birliği inancı, akılcılığın evrenselliğiyle birlikte, Avrupa Aydınlanması döneminde en güçlü dönemini yaşamıştır. Ansiklopedik geleneğin en önemli ifadesi, 18. yüzyılın ortalarında, Encyclopédie, (1751-1772) editörleri Diderot ve D'Alembert tarafından ortaya çıkmıştır.

Nichols ve Bacon'ın daha önceki sınıflandırmalarını takiben, entelektüel disiplinlerin sınıflandırılmasını gösteren diyagram, insan yetilerinin sınıflandırılması temelinde düzenlenmiştir. Diderot, kendi maddesi "Ansiklopedi"de, kelimenin bilimlerin birliğini ifade ettiğini vurgulamıştır. Ansiklopedinin işlevi, insan bilgisinin birliğini sergilemektir. Diderot ve D'Alembert, Leibniz'in aksine, konuya göre sınıflandırmayı temel odak noktası haline getirmiş ve mantıksal bağlantılar yerine çapraz referanslar kullanmışlardır. Almanya'daki Aydınlanma geleneği Kant'ın eleştirel felsefesinde doruk noktasına ulaştı.

Kant'tan bu yana Alman geleneği

Kant'a göre felsefenin işlevlerinden biri, her bilimin kesin birleştirici kapsamını ve değerini belirlemektir. Ona göre bilimin birliği, doğada bulunan bir birliğin yansıması veya hatta görünürdeki olguların ardındaki gerçek dünyada varsayılan bir birliğin yansıması değildir. Aksine, temelleri kavramların, ilkelerin ve Aklın kendisinin birleştirici a priori karakterinde veya işlevinde yatar. Doğa, tam da bu kavramları içeren evrensel yasalar altındaki dünya deneyimimizdir. Ve bir bilgi sistemi olarak bilim, "ilkelere göre düzenlenmiş bir biliş bütünüdür" ve gerçek bilimin dayandığı ilkeler a prioridir.

Newton'un başarılarının ve içgörülerinin sadık, ancak tek başına bir takipçisi olmayan Kant, hayatının büyük bir bölümünde, matematikselleştirmenin ve anlayışın verdiği a priori evrensel yasaların gerçek bilimsel karakterin ön koşulları olduğunu savundu . Kant burada matematiğin a priori bilişi ve onun belirlenmiş deneyim nesnelerini koordine etme rolünü vurguladı. Bu nedenle, deneysel düzenliliklerle örgütlenmiş bir "sistemik sanat" olan kimyagerin kullandığı yöntemleri, a priori yasalarla örgütlenmiş matematikçi veya fizikçilerin kullandıkları yöntemlerle karşılaştırdı ve biyolojinin mekaniğe indirgenemeyeceğini savundu; zira biyoloji, nihai nedenler açısından açıklamalar içerir .

BİLİMİN BİRLİĞİ

Maddenin temel kuvvetlerine yeterince dayanmayan biyolojiye gelince, onu dahil etmek için amaçlılık fikrinin devreye sokulması gerekir. Daha genel olarak, Kant için birlik, aklın düzenleyici bir ilkesiydi; yani, sözde anlama yetisinin kavram ve ilkelerine dayanan, ampirik kavram ve ilkeleriyle, ampirik olguları oluşturan ve nesnelleştiren tam bir ampirik bilime doğru sorgulama sürecini yönlendiren bir idealdi.

Kant'ın fikirleri, on dokuzuncu yüzyıl boyunca Alman düşüncesinde bilimlerin birleştirilmesi tartışmalarının çerçevesini oluşturmuştur. Dünya görüşü ve dolaylı olarak dünya resmi kavramına felsefi geçerlilik kazandırmış, filozoflar ve bilim insanları arasında entelektüel bir ideal olarak bilimin birliği kavramını yerleştirmiştir. Kant'tan, Almanca konuşan Doğa Filozofları, Doğa imgesini etkileşimli kuvvetler veya güçler açısından benimsemiş ve farklı şekillerde geliştirmişlerdir; bu imge, İngiliz doğa felsefesine ulaşmıştır. Büyük Britanya'da bu idealist, birleştirici ruh William Whewell'in bilim felsefesinde dile getirilmiştir. Birleştirici iki boyut şunlardır: Aksiyomları ve olguları organize etmenin ve bilimleri sınıflandırmanın temelini oluşturan, zihin tarafından oluşturulan temel fikirler kavramı ve tümevarımsal uyum biçiminde açıklayıcı nedenlerin gerçekliğine ilişkin argüman ; burada farklı türden olguları açıklayan hipotez olarak bağımsız olarak tek bir nedene ulaşılır.

Genişleyen araştırmalar karşısında, organizasyon, sınıflandırma ve temellendirmeye yönelik birleştirici vurgu, farklılıkları keşfetmeye ve sınırları rasyonalize etmeye yol açtı. Alman entelektüel akımı, 19. yüzyılın sonlarında Windelband, Rickert ve Dilthey gibi filozoflar arasındaki tartışmalarla doruğa ulaştı. Bu filozofların ve benzer düşünürlerin görüşlerinde, bir dünya görüşü genellikle değerlendirme ve yaşam anlamı unsurlarını içeriyordu. Kant, Wilhelm Dilthey ve Wilhelm Windelband tarafından bilim teorisinde popülerleştirilen doğa bilimleri ile kültürel veya sosyal bilimler arasındaki ünlü ayrımın temelini oluşturmuştu.

Dilthey, Windelband, öğrencisi Heinrich Rickert ve Max Weber iki bilim türü arasındaki konu farklılıklarının, kendi yöntemleri arasında belirgin bir farklılığı nasıl zorunlu kıldığı konusunda tartıştılar. İnsan olgularının tarihsel boyutuyla meşguliyetleri ve Kantçı bilginin kavramsal temeline vurgu, doğa bilimlerinin soyut tipler ve özellikler hakkında genellemeler yapmayı hedeflerken, beşeri bilimlerin somut bireyleri ve kompleksleri incelediği fikrini ortaya attı.

BİLİMİN BİRLİĞİ

İnsan örneği, değerlendirme ve kişisel anlayışa dayalı farklı bir yaklaşım önerdi . Rickert'e göre, bireyselleştirilmiş kavram oluşumu, tanınmış değerlerle bağlantılar kurarak tarihsel bireyler hakkında bilgi sağladı. Biyoloji alanında Ernst Haeckel, monistik bir dünya görüşünü savundu.

Weltbild geleneği , birleşik bilimsel dünya resminin kesin karakteri hakkında hararetli bir tartışmaya giren fizikçiler Max Planck ve Ernst Mach'ı etkiledi. Mach'ın daha etkili görüşü hem fenomenolojik hem de Darwinciydi: Bilginin birleştirilmesi, fikirlerin biyolojik olarak somutlaşmış temel duyumlara dönüştürülmesi biçimini aldı ve nihayetinde düşüncenin uyarlanabilir ekonomisi meselesiydi.

Planck, bilimi dünya hakkında tam gerçeğe kademeli olarak yaklaştıran gerçekçi bir bakış açısını benimsedi ve enerji ve entropi termodinamik ilkelerini temelde benimsedi. Bu dünya resimleri, Descartes ve Newton ile mekanik felsefenin yükselişinden bu yana biyolojiyi ve fiziğin çoğu dalını şekillendiren uzun süredir devam eden mekanik görüşe bazı alternatifler oluşturdu. Arka planda, yirminci yüzyılın ilk iki on yılında Albert Einstein'ın çalışmalarında ortaya çıkan, sözde mekanik ve elektromanyetik dünya görüşleri arasındaki algılanan çatışma vardı.

Aynı Alman geleneğinde ve enerji fiziği üzerine çalışmaların ve bilim birliği üzerine kitapların çoğalması ortasında, Alman enerjetikçi Wilhelm Ostwald yirminci yüzyılı "Monistik yüzyıl" ilan etti. 1904 St. Louis Dünya Fuarı sırasında, Alman psikolog ve Harvard profesörü Hugo Munsterberg "Bilgi Birliği" başlığı altında bir kongre düzenledi; davetli konuşmacılar Ostwald, Ludwig Boltzmann, Ernest Rutherford, Edward Leamington Nichols, Paul Langevin ve Henri Poincaré idi. 1911'de, Uluslararası Monizm Komitesi, Ostwald'ın başkanlığında ilk toplantısını Hamburg'da gerçekleştirdi. İki yıl sonra, Ostwald'ın monografisi, Medeniyetin Hedefi Olarak Monizm'i yayınladı . 1912'de Mach, Felix Klein, David Hilbert, Einstein ve diğerleri kapsamlı bir dünya görüşünün geliştirilmesini amaçlayan bir manifesto imzaladılar. Birlik, itici bir bilimsel ideal olarak kaldı. Aynı anlayışla Mathieu Leclerc du Sablon, metafizik temelleri araştıran L'Unité de la Science adlı eserini yayınladı ve Johan Hjorst, felsefi sistemlerin tarihini çizen ve bilimsel hipotezleri birleştiren The Unity of Science adlı eserini yayınladı.

YERYÜZÜ

YAZILARI

BİLİMİN BİRLİĞİ - 2

JORDİ CAT

BİLİMİN BİRLİĞİ

Pozitivizm ve mantıksal deneycilik

Alman geleneği, Hume, Comte ve Mill'den beri ahlaki veya sosyal bilimlerin yalnızca astronomi ve mekanikle değil, geometri ve doğa bilimleriyle ve biyolojiyle kavramsal ve metodolojik analogilere dayandığını savunan hâkim deneyci görüşlere karşı çıkmıştır. Bacon geleneğinde Comte, "ansiklopedik yasası" veya düzeninde, en basit olgular hakkındaki en genel bilimlerden en karmaşık olgular hakkındaki en özel bilimlere kadar, her biri daha genel öncülünden gelen bilgiye dayanan piramidal bir disiplin hiyerarşisini vurgulamıştır: inorganik fizik bilimlerinden biyoloji ve yakında sosyoloji olarak yeniden adlandırılacak olan yeni "sosyal fizik" gibi organik fizik bilimlerine kadar . Mill ise, farklı doğa ve insan bilimleriyle ilişkili bilgiyi üretme, düzenleme ve gerekçelendirme metodolojilerinin çeşitliliğine ve tek bir standart dayatmanın zorluklarına dikkat çekti. Sonunda siyasi ekonomiyi bir bilgi sisteminden ziyade bir sanat, bir reform aracı olarak görmeye başladı.

On dokuzuncu yüzyıl pozitivizminin farklı ama birbiriyle bağlantılı akımları, ilk olarak yüzyılın ilk yarısında Avrupa felsefesinde -Auguste Comte, J.S. Mill ve Herbert Spencer- ve ardından Kuzey Amerika felsefesinde -John Fiske, Chauncey Wright ve William James- metafizik ve bilimler arasındaki entelektüel gerilimlerden doğmuş ve pozitivizmi sentetik ve bilimsel felsefe olarak tanımlamışlardır; dolayısıyla, bilimlerin örgütlenmesi yoluyla bilginin düzenlenmesi ve birleştirilmesiyle ilgilenmişlerdir. Sentez ya yalnızca yöntemlerden -Mill ve Wright- ya da doktrinlerden -Comte, Spencer ve Fiske- oluşuyordu. Bazıları "sistem" terimini özellikle ortak bir mantık veya yöntemle ilişkili olarak kullanmıştır .

Yirminci yüzyılda bilimin birliği, mantıksal deneyciliğin bilimsel felsefesinin ayırt edici bir teması haline geldi. Birlik sorunu hem bilimi hem de felsefeyi ilgilendiriyordu. Mantıksal deneyciler ve özellikle Viyana Çevresi'nin kurucu üyeleri, manifestolarında "metafiziksiz bilimin birliği" Machçı sloganını benimsediler. Bu, bilim ve metafizik arasındaki ayrımı temel alan, toplumsal reformda rolü olan normatif bir birlik ölçütüydü: tüm doğal ve toplumsal bilimleri kapsayan bir yöntem ve dil birliği. Ortak bir yöntem, teorileri ve kavramlarını içeren daha özlü bir içerik birliği anlamına gelmiyordu.

BİLİMİN BİRLİĞİ

Viyana Çevresi içinde daha güçlü bir indirgemeci model, Rudolf Carnap tarafından Dünyanın Mantıksal İnşası adlı eserinde önerilmiştir. "Kurucu sistem" teriminin Kantçı çağrışımını benimserken, güncel biçimsel standartlardan esinlenmiştir: Hilbert'in kesin bilimlerde teorileri formüle etmeye yönelik aksiyomatik yaklaşımı ve Frege ile Russell'in matematikteki mantıksal inşaları. Ayrıca, bilimsel bilgiyle ilişkilendirilen basitlik, rasyonellik, tarafsızlık ve nesnellik gibi biçimsel değerlere de dayandırılmıştır. Carnap özellikle bu tür kavramları, (1) aksiyomatik yapılardaki temel kavramlar ve (2) farklı düzeylerdeki kavramlar arasındaki kesin, indirgeyici mantıksal bağlantılar üzerinden mantıksal inşalara dayalı bir yöntem ve yapı açısından bilimin rasyonel bir yeniden inşası açısından açıklamaya çalışmıştır.

Farklı kurucu sistemler veya mantıksal yapılar farklı amaçlara hizmet ederdi: bir bilim teorisi ve bir bilgi teorisi. Her iki temel de fizikçi bir dilin doğası ve evrenselliği sorununu gündeme getirmiştir.

Birleşik bilimin bu tür sistemlerinden biri, yapının farklı bilimlerin kavram ve yasalarını farklı düzeylerde birbirine bağladığı, fiziğin ve onun gerçek yasalarının hiyerarşinin tabanında yer aldığı bilim teorisidir. Temsillerimizin biçimsel ve yapısal özelliklerine yapılan vurgu nedeniyle, nesnellik, rasyonellik ve birlik el ele gider. Carnap'ın biçimsel vurgusu, Logical Syntax of Language adlı eserinde daha da geliştirilmiştir. Alternatif olarak, tüm bilimsel kavramlar, deneysel kavramları temsil eden, bilimsel olarak anlaşılan temel deneyim kompleksleri sınıflarından, protokol dilinde farklı bir sistemde oluşturulabilir veya inşa edilebilir. Carnap daha sonra fizikçi dilin ve fizikçi ifadelerin epistemolojik ve metodolojik evrenselliğini savunmuştur. Bu bağlamda bilimin birliği, epistemolojik bir projeydi .

Carnap rasyonel yeniden yapılanmaları hedeflerken, Viyana Çevresi'nin bir diğer üyesi Otto Neurath, daha az idealize edilmiş ve indirgeyici bir birlik modeliyle daha doğalcı ve pragmatik bir yaklaşımı tercih etti. Gelişen birlik standartları, genellikle deneysel gerçekliğin karmaşıklığından ve deneysel bilginin pratik hedeflere uygulanmasından kaynaklanıyordu. Klasik piramitsel, indirgeyici "sistem modeli" idealine karşı bir "ansiklopedi modeli"nden bahsetti. Ansiklopedi modeli, bilimde sıradan dilden ve sosyal bilimlerden çıkarılamaz ve kesin olmayan terimlerin varlığını hesaba katıyor ve dil birliğini ve bilimsel araçların yerel alışverişini vurguluyordu.

BİLİMİN BİRLİĞİ

Neurath özellikle, fizikteki kelime dağarcığına yapılan vurguyla karıştırılmaması gereken "fizikalizm" adı verilen maddi-şey dilini vurguladı. Bu dilin motivasyonu kısmen epistemolojikti ve Neurath, temelcilik karşıtlığını savundu; denizdeki bir tekne gibi, birleşik bir bilim sağlam temeller üzerine oturmazdı. Bilimsel ruh dogmatizmden nefret ediyordu. Bu daha zayıf birlik modeli, deneyciliği ve doğa bilimleri ile beşeri bilimlerin normatif birliğini vurguluyordu.

Carnap'ın birleşik yeniden yapılandırmaları gibi, Neurath'inki de pragmatik motivasyonlara sahipti. İndirgemecilikten uzak birlik, iş birliği için bir araç sağladı ve farklı teoriler veya bilimler tarafından incelenen özellikleri içeren gerçek dünyadaki karmaşık olguların başarılı bir şekilde ele alınması -tahmin ve kontrol- ihtiyacından kaynaklanıyordu: eylem noktasında bilim birliği. Bu, Duhem'in yalnızca hipotez kümelerinin deneyimle karşı karşıya kaldığı iddiasının karşılığı olan bütüncüllükten gelen bir argümandır. Neurath bir "tekne", bir "mozaik", bir "orkestrasyon" ve bir "evrensel jargon"dan bahsetmiştir. Uluslararası Monizm Komitesi ve Uluslararası Bilimsel Birlikler Konseyi gibi kurumları takip eden Neurath, 1934'te bilim insanları arasında uluslararası iş birliğini teşvik eden bir Bilim Birliği hareketine öncülük etti ve Uluslararası Bilim Birliği Ansiklopedisi projesini başlattı. Sosyalist inançlarının enternasyonalizmini ve İkinci Dünya Savaşı'na yol açacak uluslararası krizi dile getiriyordu.

Eylül 1934'te Prag'da düzenlenen Sekizinci Uluslararası Felsefe Kongresi'nin sonunda Neurath, Bilim Birliği için bir dizi Uluslararası Kongre önerdi. Bu kongreler 1935'te Paris'te; 1936'da Kopenhag'da; 1937'de Paris'te; 1938'de İngiltere, Cambridge'de; 1939'da Massachusetts, Cambridge'de ve 1941'de Chicago'da gerçekleşti. Kongrelerin ve ilgili faaliyetlerin organizasyonu için Neurath, 1933'te kurulan Uluslararası Görsel Eğitim Vakfı ile birlikte 1936'da Bilim Birliği Enstitüsü'nü kurdu. Enstitünün yönetim kurulu Neurath, Philip Frank ve Charles Morris'ten oluşuyordu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, birlik tartışması filozofları ve bilim insanlarını Bilimlerarası Tartışma Grubu'na dahil etti. İlk olarak Cambridge, Massachusetts'te, Ekim 1940'ta öncelikle Philip Frank ve Carnap , Quine, Feigl, Bridgman ve psikologlar E. Boring ve SS Stevens tarafından kurulan Bilim Bilimi Tartışma Grubu olarak adlandırıldı. Bu daha sonra Bilim Birliği Enstitüsü'ne dönüşecekti.

BİLİMİN BİRLİĞİ

Gruba, kuantum mekaniğinden ve sibernetikten ekonomiye farklı disiplinlerden bilim insanları katıldı. Bu, hem Viyana Çevresi'nin bilinçli bir uzantısı hem de bilgisayarlara ve nükleer güce olan ilginin giderek daha fazla hakim olduğu teknolojik bir kültür içindeki yerel kaygıların bir yansımasıydı. Yeni birlik görüşünün karakteristik özelliği, fikir birliği fikirleri ve sonrasında, özellikle USI içinde, çapraz döllenmeydi. Bu fikirler, bilimsel operasyonlara vurgu yapılması ve sibernetik, hesaplama, elektro-akustik, psiko-akustik, nötronik, oyun teorisi ve biyofizik gibi savaşla desteklenen disiplinler arası alanların oluşturulmasıyla örneklendirildi.

1960'ların sonlarında, Michael Polanyi ve Marjorie Grene, Ford Vakfı tarafından finanse edilen bilim birliği temaları üzerine bir dizi konferans düzenlediler . Genel yapıları disiplinlerarası ve indirgemecilik karşıtıydı. Grubun adı başlangıçta "Kültürel Birliğin Temelleri Çalışma Grubu"ydu, ancak daha sonra "Bilginin Birliği Çalışma Grubu" olarak değiştirildi. O dönemde, birçok Amerikan ve uluslararası kurum akademik alanlarda disiplinlerarası projeleri destekliyordu. Hem Neurath hem de Polanyi için, bilgi ve bilimin örgütlenmesi olan Bilim Cumhuriyeti, siyasi örgütlenme ideallerinden ayrılamazdı.

Son kırk yılda, tarihsel ve felsefi araştırmaların büyük bir kısmı monizm ve indirgemecilik ideallerine meydan okumuş ve çoğulculuk ve disiplinlerarası iş birliğine giderek artan bir eleştirel ilgi göstermiştir. Bu süreçte, tarihsel beşeri bilimlerle tarih dışı doğa bilimleri arasındaki ayrım, eleştirel ve üretken bir ilgi görmüştür. Bunun bir sonucu, farklı beşeri ve doğa bilimlerini tarihsel olarak anlamak için tarih felsefesinde kavram ve açıklamaların uygulanması ve geliştirilmesi olmuştur; özellikle arkeoloji, jeoloji, kozmoloji ve paleontoloji gibi disiplinlerdeki anlatıları, standartları ve sorunları birleştirici epistemik rolüne odaklanılmıştır.

Bir diğer sonuç ise sosyal bilimlerin özerkliğine yönelik yenilenmiş bir eleştiri olmuştur. Örneğin, bir endişe kaynağı, doğa bilimlerinin artan toplumsal ve ekonomik değeri ve sosyal bilimlerin modelleri ve yöntemleri üzerindeki etkileridir; bir diğeri ise belirli siyasi ve ekonomik görüşlerin her ikisi üzerindeki etkisidir. Diğer ilgili kaygılar ise sosyal bilimlerin siyasi yaşamdaki rolü ve insanların hayvanlardan ve yeni ortaya çıkan teknolojilerden benzersiz ve üstün olduğu varsayımıdır.

YERYÜZÜ

YAZILARI

TRAJEDİNİN PARADOKSU - 1

JONATHAN GILMORE

TRAJEDİNİN PARADOKSU

David Hume, mutsuzluk veya sıkıntıya yol açan bazı sanat eserlerine karşı gösterdiğimiz ilginç tepkiyi şu sözlerle dile getirmiştir: " İyi yazılmış bir trajedinin izleyicilerinin, kendi başlarına tatsız ve rahatsız edici olan üzüntü, dehşet, endişe ve diğer tutkulardan aldıkları tarifsiz bir haz gibi görünüyor. Ne kadar çok etkilenir ve etkilenirlerse, gösteriden o kadar çok keyif alırlar; ve rahatsız edici tutkular sona erer ermez, oyun da sona erer. "

Trajik dramının neden olduğu eş zamanlı haz ve sıkıntı arasındaki bu tuhaf bağlantı, Batı'da estetik bir teori inşa etme yönündeki en eski felsefi girişim olan Aristoteles'in Poetika'sında belirtilmiştir . Sorun, Burke, Kant, Batteux, Schopenhauer ve Nietzsche gibi sonraki düşünürlerde de yer almıştır; ancak soruna yönelik çağdaş odaklanmanın çerçevesi esas olarak Hume'dan miras alınmıştır.

Paradoksun İfadesi

İlk bakışta, sanat eserlerinin hem haz hem de acı uyandırabilmesi şaşırtıcı olmamalı, çünkü bu birleşim çok çeşitli sıradan estetik olmayan bağlamlarda ortaya çıkar. Örneğin, donmuş parmaklar genellikle karda oynarken ortaya çıkar. Hume'un bilmecesi, belirli sanatsal uğraşlarda hazzımızın içsel olarak sıkıntımızla ilişkili görünmesidir. Acı, deneyimin yalnızca pişmanlık duyulan bir özelliği değildir; haz kaldığı sürece ortadan kaldırılması tercih edilir. Aksine, Hume'a göre, trajik dramalar olumsuz duygular olarak karakteristik türdeki olumsuz duyguları uyandırmıyorsa, onlardan belirli karakteristik hazlar elde edilemezdi . Hazımız için önemli olan, olumsuz duyguların ortaya çıkmasına neden olan veya ortaya çıkmalarından kaynaklanan bir şey değil, onların deneyimlenmesidir. Belirttiği gibi, izleyiciler "acı çektikleri oranda haz alırlar" . Bu bilmeceye trajedinin paradoksu adını versek de , anlattığı durum tiyatronun ötesinde pek çok farklı sanatsal deneyim biçiminde örneklendirilir.

Böylece, bir yandan, sanat eserlerini, görünüşte nahoş duyguları uyandırmalarıyla açıklanan biçimlerde takip eder ve onlardan zevk alırsınız: bir filmdeki canavardan korkmak, bir resimdeki simüle edilmiş iç organlara karşı tiksinti, bir video oyunu oynarken şok olmak, bir televizyon komedisinin dikkatsiz karakterleri karşısında utanç duymak, punk rock yoluyla yabancılaşıma, bir ağıt dinlerken kederlenmek, bir enstalasyona girerken oryantasyon bozukluğu yaşamak .

JONATHAN GILMORE

TRAJEDİNİN PARADOKSU

Öte yandan, bu tür etkileşimler , sıkıntı, acı, rahatsızlık veya diğer olumsuz duygular nedeniyle deneyimlerin peşinden gitme eğiliminde olmadığımız ve bu tür deneyimler yaşamak zorunda kaldığımızda bu tatsız boyutları olumlu bir şekilde değerlendirmediklerimiz veya bunlardan zevk almadığımız yönündeki ilk bakışta makul varsayıma uymaz. Nitekim, bir şeyden, onu bizim için hoşnutsuz kılan şey nedeniyle zevk almadığımız analitik bir gerçek olarak öne sürülebilir.

Paradoksun alternatif yorumlarını ele almadan önce, en azından Hume'un versiyonunda, bu tür sanatsal deneyimlerin acı ve hazlarının pro tanto bir şekilde kolayca karşılanamayacağını kaydetmek önemlidir. Karda oynamak gibi sıradan bir durumda, bu deneyimden, eğlenceli olduğu, arkadaşlarla birlikte olma fırsatı olduğu vb. ölçüde zevk aldığımızı ve parmaklarımız donmaya başlayıp titrediğimiz ölçüde deneyimde rahatsızlık hissettiğimizi söylemek doğru görünüyor .

Trajik drama deneyimimizde, benzer şekilde sırasıyla farklı nesnelere yönelik acı verici ve haz verici duyguları uyandırmasından kaynaklanan hiçbir paradoks ortaya çıkmaz. Bu nedenle, olgunun bazı açıklamaları, farkında olmadan tek bir nesne olarak ele alınan farklı acı ve haz nesnelerini belirleyerek paradoksal havasını ortadan kaldırır. Buna karşılık, bulmacanın Hume versiyonunda, trajediyi bize acı verdiği ölçüde değersizleştirmez, bize haz verdiği ölçüde değerlendiririz. Aksine, bir trajedinin uyandırdığı acı veya sıkıntı, kendisi olumlu bir şekilde değerlendirilmiş gibi görünüyor . Dahası, acı ve haz doğrudan birbiriyle ilişkili görünüyor: en azından sınırlı bir aralıkta, ilkindeki bir artış, ikincisinde de bir artışa neden oluyor.

Elbette, bazı deneyimlerde acı ve haz arasındaki salt kovaryans her zaman bir bilmece oluşturmaz. Diyelim ki hava soğudukça çocukların oynadığı karın kalitesi artıyor. Orada, kartopu atmanın hazzı ile donmuş parmakların acısı doğrudan bir ilişkiye sahiptir, ancak yalnızca ortak bir durum veya nedeni paylaştıkları için. Burada, acı hazda bir kayıp olmadan azaltılabilseydi, bu katılımcıların arzuladığı bir şey olurdu. Buna karşılık, Hume'un bilmece, acı çekmek istiyor gibi görünmemizdir: sıkıntımızın neden olduğu koşullarla değil, sıkıntımızla açıklanan bir tür olumlu duygu yaşarız. İşte bu dinamik, Ulusal Kamu Radyosu'nda yayınlanan bir 1 Nisan Şakası parodisinde "Pozitif Opera Şirketi" ile, Don Giovanni ve La Bohème gibi trajik operaların mutlu sonlar sağlamak için yeniden yazıldığında izleyicilerin daha iyi durumda olduğu konusunda aynı fikirde olmayı tuhaf kılar.

JONATHAN GILMORE

TRAJEDİNİN PARADOKSU

Ya da gerçek bir örnekte, izleyicilerin Shakespeare'inki yerine Nahum Tate'in 1681 tarihli Kral Lear versiyonunu tercih etmeleri için bir sebepleri olduğu iddiası şüpheli olurdu; çünkü bu revizyon, orijinali bu kadar üzücü kılan Lear ve Cordelia'nın yok edilmesini ortadan kaldırıyordu.

Göreceğimiz gibi, anlamak istediğimiz vakalar oldukça değişkendir: bunlar ve ortaya çıkardıkları tepkiler herhangi bir doğal sınıfa girmeyebilir . Dahası, sıkıntının öncelikle somatik değil psikolojik durumlar tarafından oluşturulduğu bağlamlarda, acıya ve diğer yapısal olarak somutlaşmış tepkilere yapılan atıflardan vazgeçmek istenebilir. Tiyatroya gitmek veya televizyonda bir filmi izlemek gibi gönüllü bir dikkat dağıtmadan muzdarip olduğumuzu söylemek, en azından insanların hayal edilmeyen durumlarla ilişkili olarak yaşadıkları gerçek acılarla karşılaştırıldığında oldukça görkemli gelebilir. Bu itirazları göz önünde bulundurarak, paradoksun genel bir karakterizasyonuna yönelik en azından ön bir girişimde bulunabiliriz; bir deneyimde acı veya başka bir nahoş duygu veya his hissediyorsak, bu deneyimin kısmen veya tamamen olumsuz bir duygusal değere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Ve bir deneyim, kısmen veya tamamen haz veya hoş bir duygu veya his hissettiğimiz bir deneyimse, olumlu bir duygusal değere sahiptir. Dolayısıyla paradoks, tek tek makul ancak birlikte tutarsız olan üç önermenin birleşimi olarak ifade edilebilir.

Herhangi bir sanat örneği veya biçimi için A :

- 1.A'yı doğru bir şekilde takdir etmek, olumsuz bir değere sahip zihinsel bir durum oluşturmayı içerir.
- 2.Olumsuz bir değerliğe sahip zihinsel bir durum oluşturmaktan zevk almayız.
- 3.A'yı uygun şekilde takdir etmekten mutluluk duyuyoruz.

1-3 arasındaki koşullar bulmacanın yapısını yansıtsa da, paradoksun daha önceki açıklamasında, haz almanın ötesinde, arzulama ve değer verme gibi farklı tutum türlerinden bahsetmenin doğal olduğunu belirtmeliyiz .

Bu, paradoksun, merkezi ve açıklanmaya ihtiyaç duyulan farklı tutumlara atıfta bulunarak farklı formülasyonları olabileceğini yansıtır.

Bu nedenle, Takdir Koşulu, A'nın uygun bir şekilde takdir edilmesinin , hoş olmayan bir deneyim; veya, deneyimin olumsuz değerlendirilmesi; veya, deneyimin yaşanmaması arzusu. Ve Yanıt Koşulu , A'nın uygun bir şekilde değerlendirilmesinin sağlanması olabilir, keyifli bir deneyim; veya, deneyimin olumlu bir değerlendirmesi; veya deneyimin gerçekleşmesini isteyen bir arzu.

JONATHAN GILMORE

TRAJEDİNİN PARADOKSU

Paradoksun farklı formülasyonları, bu farklı türden tutumları karıştırıp eşleştirebilir . Ancak, bu tür tüm birleşimler mutlaka kafa karıştırıcı bir çatışma ortaya koymaz.

Başka bir deyişle, bu tür tüm eşleştirmeler Koordinasyon Koşulu'nun makul bir ifadesine uygun değildir. Örneğin, madde bağımlılığı olanların da kabul edeceği gibi, arzulamak , olumlu bir şekilde değerlendirmeyi gerektirmez ve bu nedenle, belirli bir şey hakkında ifade edildiğinde, bu farklı türden tutumlar arasında bir tutarlılık olup olmadığı konusunda endişelenmek bazen gereksiz olabilir.

Etkin tutumu tek bir türle sınırladığımızda bile, yukarıda gördüğümüz gibi, aynı nesneye yönelik iki tutum, pro tanto olmaları veya nesneye farklı bir perspektiften yönlendirilmeleri nedeniyle tutarlı bir şekilde uyumlayabilir.

Birinin çocuğunun üniversiteye gitmesinden zevk alması, onun evden ayrılmasından dolayı üzüntü duymasıyla çelişmez. Karışık duygular ve uyumsuz arzular, duygusal deneyimin ortak bir özelliğidir. Ancak, farklı türlere ait herhangi bir tutum eşleşmesinin rasyonel olarak zararsız olduğunu varsaymak çok aceleci olur; çünkü bu, belirli bir tutum türünün diğerine rasyonel veya psikolojik kısıtlamalar getirip getirmediği sorusunu önyargılı hale getirir. Bazı filozoflar, örneğin, x arzusunun x'i değerli veya "iyi" olarak sunduğunu savunurlar. Duygulara dair bazı psikolojik teoriler, en azından bazılarını arzuların ifadesi olarak yorumlar . Son olarak, duyguların kendilerine özgü somatik, bilişsel, ifade edici, davranışsal ve fenomenolojik boyutları vardır ve bu da belirli duygusal eşleşmelerin psikolojik ve fiziksel olarak sürdürülmesini zorlaştırabilir.

Dahası, paradoksun ifadeleri, olumsuz ve olumlu değerlerin tek bir süreklilik üzerinde var olduğu örtük bir varsayımı taşır; öyle ki bir deneyim ne kadar olumlu değerliyse, o kadar az olumsuz değerli olmalıdır. Ancak, en azından haz değerliği durumunda, bu ilişkinin geçerli olmadığından şüphelenmek için ampirik nedenler vardır. Aksine, duygusal deneyim psikolojisindeki bazı çalışmalar, iki ölçümün birbirine dik olduğunu öne sürmektedir. Eğer durum böyleyse, iki tepkinin birlikte var olması daha az merak uyandırıcı olacaktır. Ancak o zaman, eğer Hume haklıysa, iki bağımsız tepkinin neden birlikte değişiyor gibi görüldüğü sorusunu gündeme getirecektir- "Ne kadar çok dokunulur ve etkilenirlerse, gösteriden o kadar çok zevk alırlar"

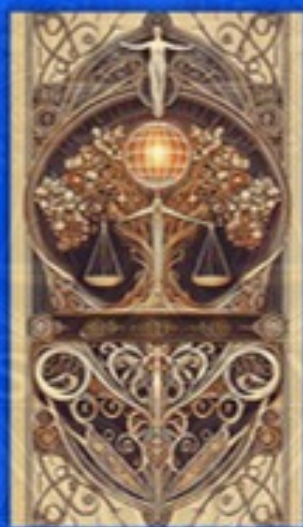
Son olarak, yukarıdaki eşleştirmelerde gözden kaçan bir ayrım, paradoksu betimleyici ve normatif terimlerle yorumlamak arasındaki ayrımdır.

JONATHAN GILMORE

Eğitim ve Bilim için
BİRLİKTE

Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE

Tarih ve Toplum için
BİRLİKTE

Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE

